

Софія Юріївна САМОЙЛОВА,

курсант

*Навчально-наукового інституту права та
підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції
Дніпропетровського державного університету*

внутрішніх справ

Володимир Михайлович ФЕДЧЕНКО,

професор кафедри кримінального процесу

Дніпропетровського державного університету

внутрішніх справ,

кандидат юридичних наук, доцент

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ЗБИРАННЯ ДОКАЗІВ ПІД ЧАС КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Відповідно до приписів статті 2 Кримінального процесуального кодексу (далі – КПК) України загальним завданням кримінального процесу, як і всіх інших галузей науково-кримінального циклу, є боротьба зі злочинністю [1]. Цей напрям соціального життя є особливо актуальним, оскільки сучасна політична ситуація створює підґрунтя для різкого збільшення кількості вчинення кримінальних правопорушень, настання відповідальності за які винними особами є метою проведення кримінальних проваджень.

Принципи законності, змагальності сторін, а також презумпції невинуватості та забезпечення доведеності вини під час кримінального провадження потребують виконання кропіткої роботи щодо збирання доказів винуватості або невинуватості з боку сторін. Процес доказування є ефективним способом сприйняття дійсності, оскільки чинні положення кримінального процесу не допускають прийняття будь-яких процесуальних рішень без належної обґрунтованості. Через чітко визначені законодавцем процесуальні порядки виявлення, збирання, відібрання та оцінки доказів у кримінальному провадженні в умовах воєнного стану інколи не вдається можливим дотримуватися такого порядку, оскільки можливості експертів та спеціалістів зачасту є обмеженими, особливо на територіях, що є тимчасово непідконтрольними Україні [2, с. 24].

Підняте питання набуло більшої актуальності ще з початком проведення антитерористичної операції на сході України у 2014 році, проте значно загострилось у 2022 році з початком повномасштабного агресивного вторгнення росії в Україну, оскільки деякі проблемні аспекти, першочергово пов'язані із збирання доказів багатьох видів злочинів російської армії проти українського народу, потребують ефективного вирішення.

Відповідно до частини 1 статті 237 КПК прокурор, слідчий має проводити огляд місцевості з метою виявлення та фіксації відомостей щодо обставин вчинення кримінального правопорушення [1]. Ураховуючи специфіку вчинення

злочинів на тимчасово окупованих територіях та прилеглих до них, огляд місця події є одним із найважливіших слідчих дій, що має певну особливість – невідкладність проведення. На жаль, наразі проблемним аспектом залишається можливість збереження незмінності обставин вчинення злочину, оскільки активні воєнні дії стовідсотково змінюють положення речей, документів, інших деталей, що мають важливе значення у процесі доказування. Також ворожа армія умисно знищує численні сліди злочинів з метою уникнення покарання за свої протиправні діяння.

Іншим проблемним питанням виступає особиста безпека спеціалістів, експертів, працівників правоохоронних органів на українських територіях, що були нещодавно визволені від окупації російськими військами. Незліченні міни, вибухівки сприяють значному зниженню рівня безпечності проведення процесу фіксації та збирання доказів. У таких випадках є доречним застосування заходів індивідуальної безпеки для кожного учасника такої ситуації з боку процесуального керівництва, проте і це не надто надає впевненості у безпечності проведення та об'єктивності збору доказів вчинення кримінальних правопорушень.

Отже, підсумовуючи вищевикладене, чітке дотримання процесуального порядку, а також конкретність характеристики законодавцем положень щодо визначення поняття доказів надає процесу доказування ознаку беззаперечності свого змісту. На час проведення воєнних дій на території країни та захист нашої Батьківщини від окупантів проблемні питання збирання доказів вчинення кримінальних правопорушень залишаються невирішеними, а, таким чином, потребують негайного їх аналізу спеціалістами знань у галузі права, воєнної політики та формулювання відповідних положень щодо їх вирішення.

Перелік використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України. *Офіційний вебпортал парламенту України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>.
2. Гловюк І., Тетерятник Г., Рогальська В., Завтур В. Особливий режим досудового розслідування, судового розгляду в умовах воєнного, надзвичайного стану або у районі проведення антитерористичної операції чи заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії російської федерації та/або інших держав проти України: науково-практичний коментар Розділу IX-1 Кримінального процесуального кодексу України. Електронне видання. Львів-Одеса, 2022. 31 с.